RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA UNING OLIY TA'LIMDAGI O'RNI

Kurbanova Gullola Baxramovna – GulDPI (PhD) katta o'qituvchi
Turdiboyeva Sevinchxon - GulDPI talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy dunyoda tobora ommalashib borayotgan "raqamli texnalogiya" tushunchasining yurtimizdagi ta'lim muassasalarida, jumladan oliy ta'limda keng joriy etilishi va uning bugungi istiqbollari to'g'risida so'z boradi. Bugungi kunda ushbu tushuncha jamiyatning barcha sohasida dolarb ijtimoiy zaruriyat ekanligi ta'kidlab o'tiladi.

Kalit so'zlar: "Raqamli texnologiya", ta'lim muhiti, zamonaviy ta'lim, masofaviy ta'lim, multimedia vositalari.

Raqamli texnologiya tushunchasi bugungi kunda barcha sohada o'z afzalliklarini ko'rsatib kelmoqda. Shuningdek, yurtimizda istiqomat qiluvchi barcha fuqarolar, xususan yosh bolalardan, keksa avlod vakillarigacha ko'plab muammolarning yechimi sifatida "raqamli texnologiya" tushunchasini tilga olmoqda. Davlat va jamiyat boshqaruvi hamda ijtimoiy sohada raqamli texnologiyaning keng joriy etilishi esa samaradorlikni oshirishga bir so'z bilan aytganda, insonlar hayotini keskin yaxshilashga olib kelmoqda. Mamlakatimiz prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev ham bugungi kunda jamiyatimizdagi barcha sohalarga "raqamli texnologiya" dolzarb zaruriyat ekanligi to'g'risida shuni ta'kidlab o'tadiki," Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz zarur va shart. Bu bizga yuksalishning eng qisqa yo'lidan borish imkoniyatini beradi. Zero, bugun dunyoda barcha sohalarga axborot texnalogiyalari chuqur kirib bormoqda. Albatta, raqamli iqtisodiyotni shakllantirish kerakli infratuzilma, ko'p mablag' va mehnat resurslarini talab etishini juda yaxshi bilamiz. Biroq, qanchalik qiyin bo'lmasin, bu ishga bugun kirishmasak, qachon kirishamiz?! Ertaga juda kech bo'ladi".

Xo'sh, bugun butun yer yuzini qamrab olayotgan ushbu "raqamli texnalogiya" tushunchasi asli qanday ma'noni anglatadi va bugun ta'lim muassasalarida qanday o'ringa ega.

Raqamli texnologiya - kodlashtirilgan (raqamli signallar yordamida uzatiladigan) axborotlarni diskret holda, ya'ni uzlukli-qisqa, muayyan vaqt oralig'ida olish imkonini beruvchi texnalogiya sanaladi.

Ta'limdagi raqamli texnologiyalar-bu raqamli texnalogiyalarga asoslangan zamonaviy ta'lim muhitini tashkil etish usuli.

Raqamli ta'lim muhiti (DSP)-ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini birlashtiruvchi ochiq axborot tizimlari to'plamidan iborat raqamli makon.

Axbarot olish va foydalanish tezligi juda oshgan hozirgi kundagi ta'lim tizimida raqamli texnalogiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish hamda faol yoshlarni tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Eski ta'lim dasturlarining an'anaviy usuli o'z navbatida ta'lim sifatining u qadar yuqori bo'lishini ta'minlay olmagan. O'quvchi va

talabalarda qoliplashtirish va bir xillik holatini paydo qilgan. Shaxsiy mustaqilligi va kreativligi shakllanmay, o‘qituvchi va talaba nazariy bilimlar bilan cheklanib qolgan. Bugungi kunda raqamli texnalogiyalarning ta’lim muassasalari, jumladan oliy ta’limga kirib kelishi o‘qituvchi va talabalarning bilim, ko‘nikma va malakalarini o‘sishiga qulay zamin yaratib bermoqda. Oliy ta'limga raqamli texnologiyalarning kirib kelishining ayni misoli sifatida biz “Kredit modul” tizimini keltirishimiz mumkin. Aynan mana shu raqamli texnologiya oliy ta'limdagi shaffoflikni ta'minlash, qog‘ozbozlikni oldini olish hamda vaqtdan unumli foydalanish uchun joriy etilganligi hech kimga sir emas.

Shuningdek, yangi ta’lim tizimidagi o‘quvchi va talabalarga berilayotgan dars samaradorligini oshirishda mobil qurilmalar, elektron doskalar, kompyuter va planshetlar, simulyatsiya va virtual labaratoriya kabi shu turdagi raqamli texnalogiyalar o‘qituvchining mavzu bayonini tushuntirishi va talabaning berilayotgan mavzuni yanada kengroq tushunishida asosiy vosita bo‘lib hisoblanmoqda. Ushbu vositalar oliy o‘quv yurtlariga kiritilgan yangi ta’lim tizimi, ya’ni 60/40 dasturini yo‘lga qo‘yishda yordam beruvchi qurol hisoblanadi.

Yana shuni qayd etishimiz mumkinki, hozirda yurtimizda kundan - kunga rivojlanib borayotgan virtual o‘quv muhiti va masofaviy ta’limni ta’minlash, dasturlarda qatnashmagan talabalarga qulay imkoniyat yaratib bermoqda. Shu bilan birga, talabalar slaydlar, video-roliklar, online dars va treninglardan foydalangan holda o‘zlarining bilim, ko‘nikma va malakalarini mustaqil tarzda oshirib borishlari mumkin.

Ammo, hamma vaqt ham axbarot texnalogiyalaridan ta’lim jarayonida to‘g‘ri va samarali foydalana olinmayabdi. Bu esa ta’lim ta’lim sifatini oshirishda, ko‘zlangan natiga erishishda og‘ishishlarga olib kelmoqda. O‘qitish sifatini saqlab qolgan holda ta’limda raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llash uchun nimalar qilish kerak?

Birinchidan, albatta mamlakatimizda Internet infratuzilmasini yaxshilashimiz, mobil operatorlar tomonidan ko‘rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishimiz va eng muhimi aholining, ayniqsa talaba yoshlarni zamonaviy axborotkommunikatsiya texnologiyalarining so‘ngi yutuqlarini o‘zlashtirishga shart-sharoitlar hamda imtiyozlar yaratib berishimiz lozim.

Ikkinchidan, o‘quv jarayonini tashkil etishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ko‘lamini kengaytirish va axborot resurslari, o‘qitish vositalari va masofaviy o‘qitish texnologiyalarini rivojlantirish, ijodkor talabalarni universitetni raqamlashtirish loyihalariga jalb qilish bilan oliy ta’lim muassasalari faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarga o‘zgartirish kiritish bo‘yicha vakolatli organlarga takliflar berish, yuqori samaradorlikka ega raqamli qurilmalar bilan jihozlangan tuzilmalar, o‘quv xonalari,laboratoriyalar,mediastudiyalar va boshqalarni o‘z ichiga olgan markazlarni tashkil etish hamda unda orttirilgan tajribani O‘zbekistonning barcha oliy ta’lim muassasalarida qo‘llash.

Uchinchidan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta’lim texnologiyalarining mustahkam integratsiyasini ta’minlash, bu borada pedagog kadrlarning kasbiy mahoratini uzluksiz rivojlantirib borish uchun qo‘shimcha sharoitlar yaratish.

To'rtinchidan, interfaol taqdimot tizimlaridan foydalanish, ma'ruza va seminar darslari uchun internet bilan bog'liq holda interfaol va multimediali taqdimotlarni ishlab chiqish kabi mavzular bo'yicha o'qituvchilarning malakasini oshirish uchun kurslarni tashkil qilish va o'tkazish.

Beshinchidan, real vaqt rejimida interfaol taqdimot tizimlari, video-konferensaloqa tizimlari, virtual zallar, elektron resurslardan foydalanib istalgan vaqtda masofaviy o'qitish jarayonini amalga oshirish.

Oltinchidan, texnologiyalar, virtual voqelik, kengaytirilgan voqelikdan foydalanish hamda didaktik materiallar va tajriba dizaynlarini ishlab chiqishda 3D printerini qo'llash, raqamli didaktika va raqamli ta'lim modellarini qo'llash, o'qituvchilar va talabalar uchun loyihalar, diplom ishlari, ilmiy izlanishlar va boshqalarini muhokama qilish uchun ilmiy veb-saytlar ishlab chiqish lozim. Bu vazifalar yo'lga qo'yilar ekan har qanday sohada, xususan ta'limning barcha turlarida yuqori sifat o'zgarishlariga erishishimiz, jahon axbarot makonida yetuk mutaxasis kadrlarni yetishtirib chiqara olishimiz mumkin. Biz ta'lim sifatini oshirish va rivojlantirish uchun texnalogiyalardan manfaatli oydalanish imkoniyatini yaratishni istadik.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, raqamli texnalogiyalardan o'z o'rnida foydalanish, mamlakatimiz ta'limini rivojlangan davlatlar ta'limi qatoriga qo'sha olishi mumkin. Shunday ekan raqamli texnalogiyalarning ta'lim muassasalariga, jumladan oliy ta'limda qo'llanishi yetishib kelayotgan mutaxassis kadrlarni uzoq muddatli malaka asosida emas, balki qisqa muddatda bilim, ko'nikma va malakalaga ega holda jamiyatga yetishtirib chiqarishda asos bo'lib xizmat qilmoqda desak adashmagan bo'lamiz. Axborot asri bugun shuni talab qilar ekan, bunday qulayliklar bilan har bir shaxs jamiyatda o'z o'rnini topishi, Vatani va xalqi oldida mardanovor turib, ishonchini oqlashi hamda bugun ta'lim sohasida ham O'zbek farzandi nimalarga qodir ekanini ko'rsatib berishi lozim va shartdir!

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi PF-60-son Farmoni.
2. D.Baxraminova. Ta'lim tizimida axborot texnalogiyalarini qo'llashning ilmiy pedagogic masalalar; 6-tom 3-son/ 2022-yil/15-mart.
3. https://bestpublication.org/index.php/pedg/issue/view/81
4. https;//uza.uz/o/politics/ubekistin-respublikasi-prezidenti-irziyoyevningoliy-25-01-2020.